

Naast waarnemingen van boorvliegen (Tephritidae) ben ik ook geïnteresseerd in waarnemingen van nauwverwante families: Pallopteridae (fladdervliegen), Platystomatidae (platbekvliegen) en Ulidiidae (prachtvliegen). Het is mijn bedoeling hiervan in de toekomst eveneens een tabel te maken.

Voor de verzamelaars onder jullie wil ik een hernieuwde oproep doen voor materiaal op alcohol. Twee jaar geleden is er een vrij uitgebreid project uitgevoerd om zoveel mogelijk Europese boorvliegsoorten te verzamelen voor DNA-barcoding. Hierbij is de helft van de Europese soorten verzameld en inmiddels ook

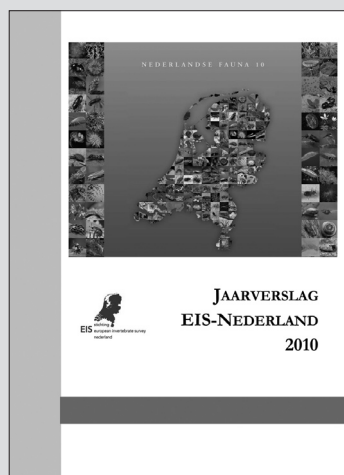
gebarcodeerd. Er ontbreken echter nog diverse soorten, waaronder ook die in Nederland voorkomen. Natuurlijk betreft dit vooral de minder algemene soorten, maar elk materiaal is welkom, zeker ook uit de rest van Europa. De mensen die bereid zijn hier een bijdrage aan te leveren kunnen mij een mailtje sturen voor de ontvangst van epjes met 96%-alcohol en alcoholpapier. Ik zal binnenkort een overzicht maken van de ontbrekende soorten.

John T. Smit

EIS-nieuws

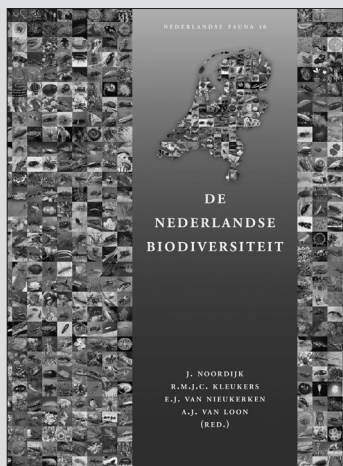
Jaarverslag 2010

Het jaarverslag over 2010 en oudere jaarverslagen zijn te vinden op www.eis-nederland.nl/jaarverslagen. Hieronder worden enkele projecten uit 2010 toegelicht:

De Nederlandse biodiversiteit

Hoogtepunt van het jaar voor EIS was de presentatie van het boek *De Nederlandse biodiversiteit*, deel 10 in de serie Nederlandse Fauna. In dit boek wordt een volledig nieuw overzicht gepresenteerd van de groepen die in Nederland voorkomen. Er hebben meer dan 100 specialisten uit PGO's en andere kennisorganisaties aan bijgedragen. Hiermee heeft NCB Naturalis een belangrijke bijdrage geleverd aan het Jaar van de Biodiversiteit. De projectleiding was in handen van Jinze Noordijk. In 2010 heeft het auteursteam van het bijenboek goede vorderingen gemaakt met het manuscript. Dit zal deel 11 worden in de Nederlandse Fauna.

Een volle zaal bij de presentatie van het boek *De Nederlandse biodiversiteit* op 25 november. In totaal waren meer dan 200 specialisten, fotografen en andere geïnteresseerden aanwezig (foto Herman Berkhoudt).

Entomologische Tabellen

In 2010 verscheen één deel van Entomologische Tabellen: nummer 5, boorvliegen, geschreven door John Smit. Het boekje is 158 pagina's dik. Boorvliegen zijn economisch van belang vanwege de larven die bijvoorbeeld in fruit kunnen leven. Voor 2011 zijn delen over rivierkreeften en springstaarten in voorbereiding. Entomologische Tabellen 1 (steenvliegen) en 2 (boktorren) werden in 2010 herdrukt. ET wordt gezamenlijk uitgegeven met de Nederlandse Entomologische Vereniging en Naturalis.

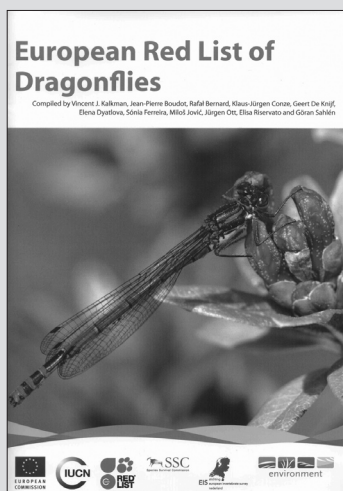

Nederlandse Faunistische Mededelingen

In 2010 verschenen twee gevarieerde nummers van NFM. In nummer 33 wordt onder meer een groot onderzoek naar mariene soorten van de Waddenzee gepresenteerd. Hierbij werden 11 soorten nieuw voor de Nederlandse fauna ontdekt. Nummer 34 is zeer gevarieerd met aandacht voor de kiezel-sprinkhaan en de spookrekkel en de herontdekking van een bijzondere wants, bladsprietkever en duizendpoot. Daarnaast worden diverse nieuwe soorten voor de fauna gemeld: een boktor, een borstelworm, mosmijten, sluipvliegen en een graafwesp.

Europese libellen

EIS werkte in 2010 mee aan twee belangrijke internationale publicaties over libellen: de Europese rode lijst en een verspreidingsoverzicht en rode lijst van libellen in Noord-Afrika. Vincent Kalkman was bij beide publicaties nauw betrokken, bij de Europese rode lijst als eerste auteur. In 2011 zal het manuscript voor de Europese atlas verder worden afgemaakt.

Risicoanalyses rivierkreeften en brandmieren

Voor het Team Invasieve Exoten werden risicoanalyses uitgevoerd voor rivierkreeften en brandmieren (*Solenopsis*). Daarnaast werden diverse opdrachten uitgevoerd voor uiteenlopende opdrachtgevers, bijvoorbeeld het ministerie van LNV, Staatsbosbeheer, Alterra en STOWA. Hiermee werden voldoende inkomsten verworven om de activiteiten van het bureau te bekostigen.

Tentakel

In 2010 zette Ed Colijn de digitale nieuwsbrief Tentakel op. In het eerste jaar werd de Tentakel vijf maal rond gestuurd. Er zijn 450 ontvangers.

Nederlands Soortenregister

De belangrijkste voortgang voor het Nederlands Soortenregister (www.nederlandsesoorten.nl) werd geboekt bij het vullen van de soortpagina's. NCB Naturalis heeft de soortinformatie uit bijna alle delen van de Nederlandse Fauna digitaal opgeknippt en op de tabbladen van de betreffende soorten toegevoegd. Later zullen ook de kaarten, fenologische diagrammen e.d. volgen. Verder zijn inmiddels ruim 5000 soorten van een foto voorzien, met een totaal van 16.000 gevalideerde foto's. Voor 2011 staat een grote revisie van de soortendatabase op stapel, met name naar aanleiding van nieuwe inzichten uit het boek *De Nederlandse biodiversiteit*.

Ondertekening overeenkomst NDFF

Op 16 september werd tijdens een feestelijke bijeenkomst in Utrecht een overeenkomst getekend tussen de Gegevensautoriteit Natuur en de PGO's. Met deze overeenkomst wordt de organisatie van Nationale Database Flora en Fauna geregeld.

Ondertekening van de overeenkomst over de NDFF door de PGO-vertegenwoordigers (foto Kars Veling).

1000-soortendag in de Weerribben

Op 27 augustus van dit jaar zal in de Weerribben de door EIS-Nederland, Waarneming.nl, Staatsbosbeheer en de VOFF georganiseerde 1000-soortendag plaats vinden. Doel van deze dag is om het gebied grondig te inventariseren en zoveel mogelijk soorten beesten en planten waar te nemen. Daarnaast hopen we natuurlijk ook dat het zoals elk jaar een leuke en gezellige dag wordt waarop medewerkers van PGO's, Waarneming.nl en actieve vrijwilligers elkaar kunnen ontmoeten. De dag wordt traditioneel afgesloten met een BBQ aangeboden door Staatsbosbeheer.

Waar en wanneer?

De dag vindt plaats op zaterdag 27 augustus in de Weerribben, onderdeel van het grootste aaneengesloten laagveenmoeras in Noordwest-Europa. De verzamelplaats is het bezoekerscentrum, Hoogeweg 27, 8376 EM te Ossenzijl (Amersfoortcoördinaten 191,4-535,6), tel. 0561-477272. Het excursieprogramma begint om 10.00 uur.

Wie?

We zijn te gast bij Staatsbosbeheer. De activiteiten worden georganiseerd samen met Staatsbosbeheer, de PGO's, Waarneming.nl en enkele andere natuurorganisaties. Ook de pers zal als vanouds aanwezig zijn. De excursies zijn gericht op medewerkers van de PGO's, Waarneming.nl en actieve vrijwilligers. Voor de dag wordt dus niet een algemeen publiek uitgenodigd.

Wat?

Er zullen verschillende (boot)excursies worden gehouden. Naast de excursies kunnen alle deelnemers aan de dag ook zelf op pad gaan maar vanwege de aard van het gebied zullen zelfstandige excursies vaak beperkt moeten blijven tot de eenvoudiger te bereiken gebieden. Te zijner tijd zal via de digitale nieuwsbrief Tentakel en Waarneming.nl een volledig excursieprogramma worden aangekondigd.

Verwerking gegevens

Voor een groot deel van de groepen wordt gedurende 2011 en de dag zelf een complete lijst bijgehouden op http://waarneming.nl/1000_soortendag_2011.php. Voor andere lastiger te determineren groepen (bijv. bijen, vliegen, kevers) is dit niet mogelijk en wordt alleen een schatting van het aantal soorten bijgehouden. Het team van Waarneming.nl zal via een projectiescherm en internet iedereen op de hoogte houden van de ontwikkelingen.

Slapen, drinken en eten?

Koffie en thee zijn aanwezig. Voor de lunch dient men zelf te zorgen. Op zaterdagavond is er een BBQ voor mensen die zich van te voren hebben aangemeld bij ondergetekende. Staatsbosbeheer stelt de grote zaal van het bezoekerscentrum ter beschikking om te determineren (twee binocs beschikbaar maar eigen apparatuur is welkom) en om bij regen te kunnen schuilen. In het Natuuractiehuis 'De Kragge' is een beperkt aantal slaapplekken beschikbaar. Mensen die zouden willen blijven overnachten kunnen contact opnemen met ed.colijn@ncbnaturalis.nl. Zie voor de laatste info: www.eis-nederland.nl/1000soortendag.

Ed Colijn

Meerjarenplanning

Het afgelopen jaar heeft het bestuur en bureau het eerste meerjarenplan van EIS samengesteld. Het plan bestrijkt de periode 2011-2016. EIS is voor deze periode behoorlijk ambitieus en wil het aantal publicaties opvoeren, de werkgroepen beter van dienst zijn en meer aandacht geven aan bescherming. Het bureau moet daarvoor verder geprofessionaliseerd worden en EIS moet zich beter profileren. Het meerjarenplan is te downloaden van www.eis-nederland.nl/jaarverslagen.

Roy Kleukers

Bureaumedewerkers

Ed Colijn en Jinze Noordijk hebben in 2011 een contractverlenging aangeboden gekregen. In 2011 is Annemarie Kroon het EIS-bureau komen versterken. Zij zal in principe op maandag aanwezig zijn en zal zich bezig houden met het nieuwe projectadministratiesysteem Corplex en de financiële administratie.

Roy Kleukers

Nieuwe website EIS

Sinds enkele maanden heeft EIS-Nederland een nieuw webadres: www.eis-nederland.nl. De oude website via NCB Naturalis komt te vervallen. Ed Colijn heeft veel werk verricht om alles ingericht te krijgen. Enkele onderdelen, zoals de werkgroepenpagina's zullen de komende tijd verder worden afgemaakt.

Roy Kleukers

Actueel Over EIS Werkgroepen Aandachtssoorten Publicaties Projecten Links Contact

Aandacht- en beeldsrelevante soorten

Veenmol (*Gryllotalpa gryllotalpa*)
De veenmol, die vroeger ook wel aardkreft werd genoemd, is verwant aan de krekels, maar de antennen zijn kort en een legboor ontbreekt. Met de verbrede voorpoten graven de dieren gangen waar zij het grootste deel van hun leven in door brengen. Naast graven en lopen kunnen ze ook zwemmen, duiken en vliegen. De vrouwtjes hebben broedzorg, waarbij ze de nestjes eieren en jonge nimfen bewaken en voedt houden. In Noordwest-Europa is er sprake van een vrij sterke achteruitgang, maar in West-Nederland kan het laag-snorrende geluid op warme avonden in de lente nog op veel plaatsen gehoord worden. Misschien wordt te weinig besef dat de veenmol, naast de koe, kievit, grutto en groene kikker, met zijn roep en opvallende verschijning mede de sfeer van het Hollandse polderlandschap bepaalt.

Vliegend hert (*Lucanus cervus*)
Het vliegend hert is de grootste Nederlandse kever. Vooral de mannetjes spreken tot de verbeelding, met hun immense gewervelde kaken en hun grotte tot wel 9 centimeter. Deze indrukwekkende kaken worden slechts gebruikt om rivaliserende mannetjes en gewillige vrouwtjes te imponeren en niet om mee te eten. De vrouwtjes zien er minder opvallend uit, ze missen deze markante kaken en zijn veelal een stuk kleiner. Het vliegend hert heeft zijn naam te danken aan die imposante kaken van de mannetjes die lijken op een hertenhoofd. Ook de wetenschappelijke naam is hiervan afgeleid: *Cervus* is de geslachtsnaam voor herten, de wetenschappelijke naam voor edelhert is *Cervus elaphus*.

Geelgerande waterroofkevers
De geelgerande waterroofkever bestaat niet. De zogenaamde schrik van elke tuinvijver is er in vele soorten en maten. Met de EIS-crookant is het mogelijk om al die verschillende geelgeranden (en andere grote waterkevers) op naam te brengen. Heb je een geelgerande waterroofkever in je schepnet? Laat het ons weten! Stuur een mail naar eis@ncbnaturalis.nl. Vermeld hierbij de vangstlocatie en de vindplaats van de waarneming en verzorg niet een foto van de onder- en bovenzijde bij te voegen!

Digitale nieuwsbrief Tentakel

Vorig jaar is EIS gestart met het uitbrengen van een digitale nieuwsbrief. De Tentakel is in 2010 vijf maal verstuurd. Het aantal ontvangers is inmiddels gegroeid tot 460. Begin dit jaar is het zesde nummer verschenen, het zevende nummer staat op stapel. Uw bijdragen kunnen bestaan uit oproepen, bijzondere waarnemingen en aankondigingen van excursies, publicaties of andere zaken die de ongewervelden van Nederland aangaan. Geïnteresseerden die de Tentakel zouden willen ontvangen kunnen zich aanmelden via eis@ncbnaturalis.nl. Alle afleveringen zijn in te zien op www.eis-nederland.nl/nieuwsbrieven.

Ed Colijn

Pissebeddenatlasproject

In 2008 verscheen de *Verspreidingsatlas Nederlandse landpissebedden, duizendpoten en miljoenpoten* van de bodemfaunawerkgroep van EIS (Berg et al. 2008). Atlassen zijn echter per definitie voorlopig. Ze zijn nog niet uitgegeven of de kennis is alweer achterhaald. Zelfs in gebieden waar het voorkomen goed in kaart is gebracht, is onder invloed van bijvoorbeeld klimaatverandering, habitatversnippering of verdroging de faunasamenstelling aan verandering onderhevig.

Ook zijn veel regio's in Nederland nog niet (goed) onderzocht op het voorkomen van pissebedden. We willen in dit project de 'witte gebieden' graag van deze status ontheffen en veranderingen in de verspreiding van pissebedden sinds 2006 in kaart brengen.

De vele vragen over de verspreiding en ecologie van soorten die nog bij ons leven proberen we te beantwoorden door gerichte inventarisaties. Waar ligt de noordelijke verspreidingsgrens van soort *Trichoniscoides helveticus*? Wat is het ecologische profiel van de minder bekende soort *Porcellium conspersum*? Voor andere soorten is weer weinig informatie beschikbaar over de habitatkeuze, of begrijpen we niet waarom zij zo zeldzaam zijn of in bepaalde streken niet voorkomen.

De werkgroep zal de komende jaren nog ongedetermineerd materiaal uit de collecties van natuurhistorische musea op naam brengen en in het bestand invoeren. Natuurlijk zal er ook nog veel veldwerk worden verricht. Het project vindt plaats in samenwerking met de beide jeugdbonden: de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN) en de JNM, Jongeren in de Natuur. Tijdens hun excursies wordt er aandacht besteed aan pissebedden en inmiddels zijn er al enkele jeugdbonders enthousiast aan het inventariseren. Al dit interessante werk is begonnen en hulp is van harte welkom.

Alle informatie over het project is te vinden op een mooie

TENTAKEL <i>Nieuws over ongewervelde dieren</i> Een digitale uitgave van EIS-Nederland eis@ncbnaturalis.nl www.naturalis.nl/eis Redactie: Ed Colijn		
Nummer 6 - 6 april 2011		
• Agenda • 1000-soortendag 2011: De Weerribben • Evenement: INSECTNExperience • Evenement: Singing Insects • Project: Landelijk pissebeddenproject • Project: Nieuwe sprinkhanenatlas van Nederland • Project: De boomkrekel zit al in Rotterdam! • Excursies: EIS Sprinkhaanexcursies 2011 • Excursies: Sprinkhanenstudiegroep Limburg 2011 • Excursies: NWL Libellenexcursies 2011 • Excursies en Kampen: Jeugdbonden voor Natuurstudie 2011 • Van de redactie		
Agenda t/m juni		
21-25 april	Kader-Paka Waterwantsen	Jongeren in de natuur
6-8 mei	MierenWerkGroep, inventarisatieweekend Holten	Nederlandse Entomologische Vereniging
7 mei	Voorjaarsexcursie Sectie Everts, Het Paradijs, Barneveld	Nederlandse Entomologische Vereniging
7 mei	Excursie donkere waterjuffer	deze nieuwsbrief
14 mei	Voorjaarsexcursie Sectie Hymenoptera, Willinks Weust en Winterswijk	Nederlandse Entomologische Vereniging

nieuwe website die door Ed Colijn is gebouwd: www.pissebeddenproject.nl. Hier staat zeer veel informatie bij elkaar over uiterlijk, ecologie, bekende vindplaatsen, determinatie en hoe waarnemingen zijn door te geven.

Jinze Noordijk & Matty P. Berg

Nieuwe sprinkhanenatlas van Nederland

De sprinkhanenfauna is flink in beweging. De laatste tientallen jaren zijn diverse nieuwe soorten in ons land opgedoken (tabel 1), meestal als gevolg van de hogere temperaturen. Daarnaast lijkt het erop dat sommige bedreigde soorten nog steeds achteruit gaan. Veertien jaar na publicatie van het boek *De sprinkhanen en krekels van Nederland* is het daarom hoog tijd om een nieuw overzicht te presenteren.

Tabel 1. Nieuwe soorten sprinkhanen en krekels in Nederland sinds 1990

Soort	Jaar	Oorzaak
Zuidelijk spitskopje	1991	Klimaat
Zuidelijke boomsprinkhaan	1992	Transport met auto
Boomkrekel	2004	Klimaat
Lichtgroene sabelsprinkhaan	2004	Klimaat (nog niet gevestigd)
Kiezelprinkhaan	2010	Klimaat (en transport door de mens?)
Spoorkrekel	2010	Transport door de mens?

Doel

Het doel van dit project is de publicatie van een nieuwe atlas van de Nederlandse sprinkhanen en krekels in 2013. Door middel van nieuw veldwerk zullen de huidige verspreidingsbeelden worden aangevuld. Hierbij wordt nauw samengewerkt met Waarneming.nl. De huidige verspreiding van alle soorten zal via Waarneming.nl beschikbaar worden gemaakt. De databestanden van EIS-Nederland en waarneming.nl zijn voor dit doel samengevoegd. De atlas zal waarschijnlijk als een speciaal nummer van Nederlandse Faunistische Mededelingen worden uitgegeven.

Projectteam

Het beoogde projectteam bestaat uit de volgende personen: Wim Bakker, Jaap Bouwman, Floris Brekelmans, Ed Colijn, Rob Felix, Dick Groenendijk, Mark Grutters, Wilbert Kerkhof, Roy Kleukers, Hisko de Vries en Rombout de Wijs.

Meedoen?

Iedereen kan een bijdrage leveren. Losse waarnemingen kunnen bijvoorbeeld worden ingevoerd op Waarneming.nl en Telmee. De komende jaren zullen ook diverse sprinkhaanexcursies worden georganiseerd, 'witte plekken' in de verspreidingsbeelden worden bezocht en gezocht worden naar uitgestorven en verwachte soorten. Voor 2011 staan de volgende excursies gepland:

- 26 juni – inventarisatie 'witte plek' Limburg: uurhok 200-370 Baarlo-Maasbree
- 15 juli – excursie wrattenbijter en bosdoortje NP Hoge Veluwe
- 13 augustus – op zoek naar de weidesprinkhaan in Duitsland en Twente
- 17 september – Maasvlakte (kiezelsprinkhaan) en Voorne's Duin

Op elke excursie is plek voor maximaal 12 deelnemers. Aanmelding via eis@ncbnaturalis.nl.

Verdere informatie zal verspreid worden via diverse kanalen: het forum van Waarneming.nl, de sprinkhanenwebsite, de EIS-Nieuwsbrief en de digitale nieuwsbrief Tentakel.

Ed Colijn & Roy Kleukers

Nederlandse Faunistische Mededelingen

Nummer 35 van Nederlandse Faunistische Mededelingen ligt momenteel bij de drukker. Deze keer onder meer veel aandacht voor vliesvleugeligen.

- 1-16 M.P. Soesbergen – Bladpootkreeften in Nederland, een overzicht (Crustacea: Branchiopoda: Phyllopoda)
- 17-20 R.L. Veenendaal – *Pseudomalus triangulifer*, een nieuwe kogelgoudwesp voor de Nederlandse fauna (Hymenoptera: Chrysididae)
- 21-26 S.J.J. Schreven – De luzernebehangersbij *Megachile rotundata* nieuw voor de Nederlandse fauna (Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae)
- 27-32 S.J.J. Schreven – De schubhaarkegelbij *Coelioxys afra* nieuw voor Nederland (Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae)
- 33-36 M.J. Gijswijt – Tweede aanvulling op de naamlijst van de Nederlandse bronswespen (Hymenoptera: Chalcidoidea)
- 37-46 R.C.M. Verdonschot, T.B.M. Dekkers & J.G.M. Cuppen – De waterkever *Yola bicarinata* na meer dan honderd jaar weer aangetroffen in Nederland (Coleoptera: Dytiscidae)
- 47 M.P. Berg, C.G.E. van Noordwijk & A. Kruithof – De brede pissebed *Porcellio dilatatus* komt nog vrijlevend voor in Nederland (Isopoda: Porcellionidae)
- 55 B. Aukema – Nieuwe en interessante Nederlandse wantsen IV (Hemiptera: Heteroptera)
- 63 M.A. Faasse & S. Waajen – De steelkwallen van Nederland (Cnidaria: Staurozoa)
- 71 A. van Stipdonk & Th. Zeegers – Eiafzet van de sluipvlieg *Phorocera grandis* op de eikenprocessierups *Thaumetopoea processionea* (Diptera: Tachinidae, Lepidoptera: Thaumetopoeidae)
- 75 J.T. Kuper & W.C.E.P. Verberk – Fenologie, habitat en verspreiding van pluimmuggen in Nederlandse hoogvenen (Diptera: Chaoboridae)
- 85 A.E. de Winter – Uitbreiding van de grote groene sabelsprinkhaan *Tettigonia viridissima* in Noord-Groningen (Orthoptera)
- 89 D. van den Toorn – Notes on the identification of the pseudoscorpions *Chthonius tetrachelatus* and *C. kewi* (Pseudoscorpiones: Chthoniidae)

Roy Kleukers

Entomologische Tabellen

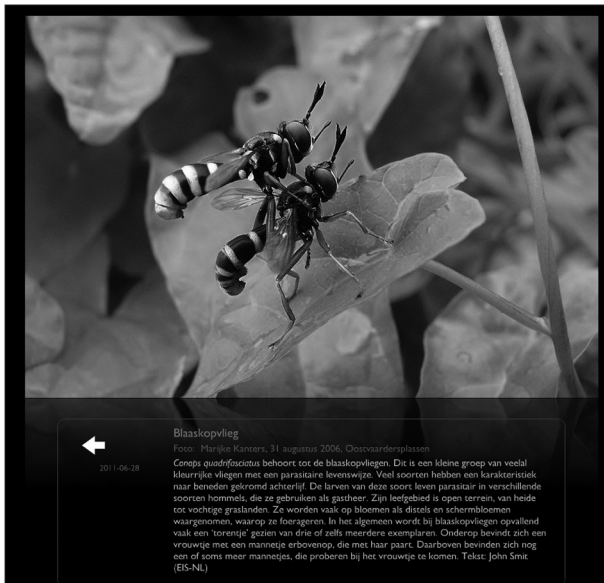
Momenteel is Entomologische Tabel nummer 6 over de Nederlandse rivierkreeften in voorbereiding, met Bram Koese en Menno Soes als auteurs. Het is nog onduidelijk of het haalbaar is dat het boekje met nummer 35 van NFM meegestuurd kan worden of dat het doorschuift naar het eind van het jaar.

Roy Kleukers

Natuurwidget

NCB Naturalis heeft in 2010 een digitale natuurscheurkalender ontwikkeld die in samenwerking met EIS-Nederland en de Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF) wordt samengesteld: de natuurwidget. Als je dit programma installeert dan krijg je elke dag een prachtige foto van een plant of dier uit de Nederlandse natuur op je beeldscherm. De plaatjes zijn afkomstig van het Soortenregister en gaan vergezeld van een leuk weetje over de soort.

De widget kent twee varianten. De eerste is voor op je bureaublad, zodat je elke dag de widget kunt opstarten om de soort van

de dag te bekijken. Het is ook mogelijk om de widget elke dag automatisch te laten opstarten. Je kunt terugbladeren naar oude onderwerpen. De tweede variant is voor plaatsing op je eigen website of op pagina's van Hyves, Facebook en andere sociale webmedia.

EIS draagt flink bij aan dit project; in 2010 zijn er al vele teksten voor gemaakt en foto's geselecteerd en dit jaar zijn teksten over nog 200 ongewerveldensoorten aangeleverd. De natuurwidget is een belangrijke en goede manier om de soorten waarin wij geïnteresseerd zijn onder de aandacht te brengen van een groot publiek.

Via het Soortenregister (www.nederlandsesoorten.nl) kan de natuurwidget geïnstalleerd worden.

Jinze Noordijk

Natuur om de hoek

Vanuit de Regeling Draagvlak Natuur en de Nederlandse Publieke Omroep is geld beschikbaar gesteld voor het project Natuur om de Hoek. Dit project is er helemaal op gericht om kinderen de dieren in hun eigen tuin, vijver of het dichtbijzijnde stadspark te laten determineren. Kinderen raken snel verwonderd en gaan op onderzoek uit. Ze willen weten wat ze zien, hoe het plantje of diertje heet, of het kan bijten, wat het eet, wat het in de tuin doet. Aan de andere kant komt een steeds groter aantal kinderen niet meer zo vaak in contact met de natuur.

Voor de realisatie van het project wordt samengewerkt door NCB Naturalis, Het Klokhuis, EIS-Nederland en De Vlinderstichting. Voor aansluiting op de doelgroep en op gemeentelijke initiatieven zal een adviesgroep worden ingesteld met daarin vertegenwoordiging van de Gemeente Leiden en basisschool De Morskring. De conceptuele ontwikkeling en de techniek wordt belegd bij IJsfontein, Trezorix BV en De Vlinderstichting. Voor de promotiestrategie wordt reclamebureau Dawn ingehuurd.

Het is erg belangrijk om de natuurlijke interesse bij kinderen stimuleren. Hiervoor worden enkele zaken ontwikkeld: (1) een determinatiesleutel voor kinderen van 8-12 jaar, voor 400 dieren in de leefomgeving van kinderen. Deze sleutel komt beschikbaar op smartphones, op een website over natuur in de leefomgeving,

en als widget op social media pagina's als Hyves; (2) een beknopte tekst voor al die 400 soorten, met een leuke wetenswaardigheid over de relatie van de soort met zijn omgeving; (3) een voor determinatiedoeleinden duidelijke en aantrekkelijke speciaal gemaakte illustratie voor iedere soort, aangevuld met foto's; (4) twaalf uitzendingen van Het Klokhuis over natuur in de leefomgeving; (5) een educatief pakket met lesbrieven en handreikingen voor gebruik door ouders, door het onderwijs en door het NME-werkveld.

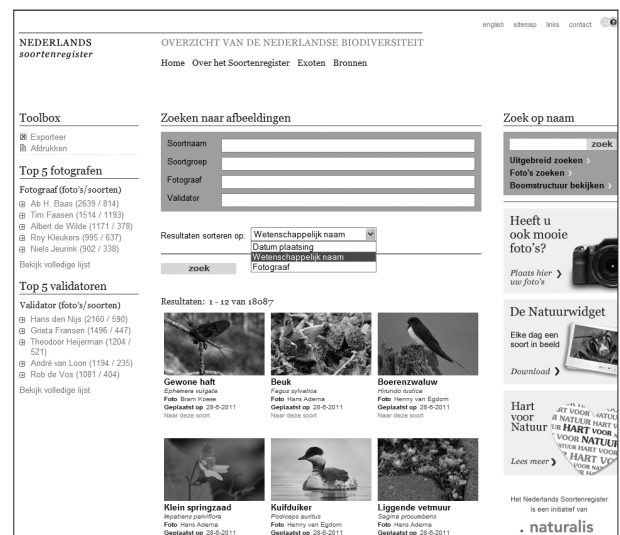
EIS is met name verantwoordelijk voor het aanleveren van het merendeel van de soortteksten en de beoordeling van de gemaakte tekeningen. Daarnaast vindt er frequent overleg plaats met de andere partners over de invulling van de andere onderdelen van het project.

Jinze Noordijk & John T. Smit

Nederlands Soortenregister

De afgelopen tijd is er vooral achter de schermen hard gewerkt aan het beheer van de taxonomische gegevens. Het zal binnenkort mogelijk zijn om zowel individuele namen makkelijk aan te passen als ook bulkmatige wijzigingen door te voeren. Recentelijk zijn enkele zoekschermen voor foto's toegevoegd. Op de homepage bestaat bij Meer recente foto's de mogelijkheid om de laatst toegevoegde beelden te bekijken. Verder kun je bij de uitgebreide zoekschermen op een combinatie van soortgroep, fotograaf en validator zoeken. Het geeft voor fotografen ook de mogelijkheid om makkelijk in hun eigen foto's te zoeken (welke zweefvliegenfoto's heb ik ook alweer aangeleverd?).

Roy Kleukers

De nieuwe zoekschermen geven veel mogelijkheden om de fotodatabase te doorzoeken.

De EIS-stand op de INSECTENexperience (foto Jinze Noordijk).

INSECTENexperience

Van 25 tot en met 28 mei heeft een groot insectenevenement plaatsgevonden op Wageningen Campus en in bioscoop CineMec Ede. Hierbij werd van alles georganiseerd: een symposium, insectensafari's, een kinderuniversiteit, een film-festival, een fotowedstrijd, het eten van insecten en straattheater. Omdat de meeste mensen maar weinig weten van insecten heeft een breed consortium van insectendeskundigen de 'INSECTENexperience' georganiseerd. Dit evenement werd onder andere gesponsord door de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting tot bevordering van de entomologische wetenschap in verband met het aanstaande 75 jarig bestaan in 2012.

EIS deed mee met de organisatie en had op het afsluitende festival een informatiestandje (met maar liefst vier medewerkers erachter) en begeleidde een insectenexcursie voor kinderen. Het festival trok ongeveer 8000 bezoekers en op deze wijze konden veel mensen kennis maken met ons en onze publicaties. Met name de zoekkaarten vonden gretig aftrek bij kinderen en er zijn enkele exemplaren van Entomologische Tabellen en wat boeken verkocht of weggeven. Het was ook een mooie gelegenheid om andere entomologen te spreken... en om meelwormpoffertjes te eten.

Voor wie meer wil lezen over de experience kan de website www.insectenexperience.nl raadplegen.

Jinze Noordijk

Proceedings loopkevercongres Westerbork

In 2009 vond in Westerbork het veertiende Europese loopkevercongres plaats (European Carabidologists Meeting); vier dagen gevuld met lezingen gevolgd door een afsluitend excursieweekend. Deze congresreeks was ooit begonnen in Nederland, en wel in Wijster op initiatief van Piet den Boer. Het congres in 2009 was precies 40 jaar na dit eerste congres, dus er werd in Westerbork een jubileum gevierd.

Veel van de lezingen en posters zijn omgewerkt tot artikelen voor de proceedings. Het vijftallige redactieteam omvatte drie Nederlanders, waaronder EIS-werkgroepcoördinator Hans Turin en EIS-bureaumedewerker Jinze Noordijk. Met de ruim 570 pagina's is het een omvangrijke uitgave geworden. De bijdragen beslaan vele onderwerpen: beschrijvingen van nieuwe soorten, voedselgedrag, morfologie, inventarisatiemethodieken, faunis-

tische overzichten en effecten van habitatveranderingen – om er maar een paar te noemen. De proceedings vormen dus een prima weergave van het onderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd door carabidologen. Hiernaast is nog speciaal een review geschreven over de carabidologische kennis na 40 jaar onderzoek aan loopkevers. Dit artikel van bijna 100 pagina's biedt een zeer waardevol overzicht van de systematiek, biologie, populatiedynamica, bio-indicatie, landschapsecologie en natuurbescherming en heeft natuurlijk een uiterst nuttige literatuurlijst. Omdat loopkevers al zo lang en uitgebreid worden bestudeerd zijn ze ook van groot belang gebleken voor allerlei algemeen geldende biologische en ecologische principes, het artikel is daarom ook goed leesvoer voor niet-carabidologen. De proceedings zijn verschenen als special issue in het open acces tijdschrift ZooKeys. Alle artikelen zijn dan ook gratis te downloaden via de website www.pensoft.net/journals/zookeys/issue/100. Voor wie toch graag het complete boek wil aanschaffen kan dit voor EUR 171,10 bestellen via dezelfde website.

Kotze, J.D., T. Assmann, J. Noordijk, H. Turin & R. Vermeulen (eds.) 2011. *Carabid beetles as bioindicators: biogeographical, ecological and environmental studies. Proceedings of the XIV European Carabidologists Meeting, Westerbork, 14-18 September 2009. ZooKeys (special issue) 100: 1-574.*

Roy Kleukers

Activiteiten van de jeugdbonden voor natuurstudie

De zomer is in aantocht, heb jij al plannen? Ben je tussen de 11 en 25 jaar oud en wil je over het strand struinen, op zoek naar schelpen en overvliegende meeuwen? 's Avonds gezellig rond het kampvuur zitten, een spel doen in het bos? Fanatiek op zoek naar de meest bijzondere dieren? Of gewoon fietsen en wandelen door de natuur, liggen in het gras en genieten van de zon? Samen met een groep andere jongeren? Ga dan mee op kamp of excursie!

In Nederland bestaan er twee jongerenverenigingen die allerlei activiteiten in de natuur organiseren: de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN) en de JNM, Jongeren in de Natuur. Samen met jou willen we graag de natuur in gaan!

We organiseren allebei het hele jaar door (weekend)kampen en excursies door heel Nederland, en dat zonder dat volwassenen zich er mee bemoeien. Dat betekent dat je gezellig met leeftijdsgenoten er op uit kunt en dat je altijd wel vrienden maakt. Dus aarzel niet als je de natuur boeiend vindt en kom gezellig een keer mee!

Ga naar onze websites: www.njn.nl en www.jnm.nl.

